

شناسایی و تحلیل پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی

ابراهیم کریمی^۱، اکرم اصفهانی‌نیا^{۲*}، مجتبی احمدی^۳، ناصر بای^۴

۱. دانشجو دکتری مدیریت ورزشی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران.
۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران*.
۳. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران.
۴. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۸/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۱۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی با استفاده از آینه پژوهی است. نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت تحلیلی - اکتشافی است. برای استخراج متغیرها، از ۲۲ کارشناس و برای تحلیل متقاطع، از ۱۵ خبره استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های ترکیبی پنل خبرگان، اثرات متقاطع میک‌مک استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که وضعیت توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی، ناپایدار است. همچنین ۵ پیشران کلیدی، بیشترین مقدار تأثیرگذاری مستقیم بر توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی داشتند بنابراین پیشران‌های توسعه گردشگری ورزشی عبارت‌اند از: شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با رعایت آداب، تبادل مربی و ورزشکار، تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش، سرمایه‌گذاری در ورزش و داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به جای نگرش سیاسی در مدیران. به مدیران ورزش کشور، توصیه می‌شود برای توسعه دیپلماسی فرهنگی در ایران، از پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی استفاده نمایند.

کلید واژه‌ها: ورزش قهرمانی، ورزشکار، رسانه، دیپلماسی عمومی، دیپلماسی فرهنگی.

Email: karimi_e@yahoo.com

شماره تماس نویسنده اول: ۰۹۱۵۳۸۷۰۴۱۳

Email: esfahaniniyaakram@gmail.com

شماره تماس نویسنده مسئول: ۰۹۱۱۳۷۷۸۶۱۷

Email: mojtabaahmadi171@gmail.com

شماره تماس نویسنده سوم: ۰۹۱۱۱۷۷۹۸۰۴

Email: Nasser_bay@yahoo.com

شماره تماس نویسنده سوم: ۰۹۱۱۳۷۲۴۳۴۷

Identifying and analyzing the key drivers of the development of cultural diplomacy through championship sports

Abstract

The purpose of this study is to identify and analyze the key drivers of the development of cultural diplomacy through championship sports using futures studies. The type of research is applied and in terms of analytical-exploratory nature. 22 experts were used to extract the variables and 15 experts were used for cross-analysis. To analyze the data, the combined panel methods of Mikomek cross-effects were used. Findings showed that the development of cultural diplomacy in championship sports is unstable. Also, the 5 key drivers had the greatest direct impact on the development of cultural diplomacy in championship sports. Cultural in sports, investing in sports and having a cultural attitude towards sports instead of a political attitude in managers. The country's sports directors are advised to use the key drivers for development of cultural diplomacy through championship sports.

Keywords: Championship sport, Athlete, Media, Public diplomacy, Cultural diplomacy.

مقدمه

از دیرباز کشورها از سیاست خارجی برای تحقق منافع ملی خود استفاده کرده‌اند و ابزار سیاست خارجی آن‌ها در بیشتر موارد دیپلماسی بوده است (طاهری، ۲۰۲۱: ۵۴). دیپلماسی به‌عنوان هنر و فن اداره سیاست خارجی، تنظیم روابط بین‌المللی و حل‌وفصل اختلافات بین‌المللی با بهره‌گیری از شیوه‌های مسالمت‌آمیز تعریف شده است و در گذشته دیپلماسی بین کشورها بیشتر به موضوعاتی همچون روابط شخصی و خانوادگی پادشاهان دو کشور با یکدیگر یا مسئله جنگ و صلح مربوط بوده، اما در شرایط کنونی جهان علاوه بر آن‌ها موضوعاتی همچون روابط تجاری، مناسبات فرهنگی و علمی نیز در محور مباحثات دیپلماتیک بین کشورهای مختلف با یکدیگر و با سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته است (جوادی‌پور و راسخ، ۲۰۱۹: ۲۲۰). دیپلماسی به دو دسته اصلی شامل دیپلماسی سخت و دیپلماسی نرم تقسیم می‌شود که دیپلماسی سخت به‌عنوان راهی برای دستیابی دولت به منافع ملی خود با استفاده از قدرت نظامی و اقتصادی و دیپلماسی نرم ابزاری برای برقراری ارتباط یا مذاکره دولت از طریق تفاهم فرهنگی، آموزشی و اجتماعی است (رفیع و نیک‌روش، ۲۰۱۳: ۱۰۲). تأثیرگذاری بر افکار عمومی ملت‌ها یکی از مهم‌ترین جلوه‌های دیپلماسی نرم است (دیپلماسی عمومی یا مردمی).

به‌صورت سنتی، کشورهای مختلف دیپلماسی را در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و امنیتی در عرصه بین‌الملل برای اعمال سیاست خارجی خود مدنظر داشته‌اند (طاهری، ۲۰۲۱: ۵۴) و دیپلماسی اغلب به اقدامات متمرکز بر دولت‌ها تقلیل یافته است (پوستلویت و گریکس، ۲۰۱۶: ۲۹۵)؛ اما امروزه افکار عمومی یکی از ارکان مهم تصمیم‌گیری کشورها در حوزه‌های گوناگون محسوب می‌شود و کشورها نمی‌توانند همچون گذشته تنها بر تبادلات بین‌دولتی در قالب دیپلماسی سنتی تکیه کنند (خیبری و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۳۲). به همین جهت، فرهنگ و مؤلفه‌های فرهنگی نیز به‌عنوان رکن چهارم سیاست خارجی مطرح شده و در نتیجه دیپلماسی تحول‌یافته و دیپلماسی فرهنگی به‌عنوان ابزاری مهم در تأمین منافع ملی و تحقق اهداف سیاسی خارجی به‌کار گرفته شده است (طاهری، ۲۰۲۱: ۵۴).

نینکوویچ^۲ دیپلماسی فرهنگی را تلاش برای ارتقاء سطح ارتباطات و تعامل میان ملل جهان با هدف طراحی و بنیاد نهادن تفاهم‌نامه‌ها و توافقات بر اساس ارزش‌های مشترک

می‌داند (نینکوویچ، ۱۹۹۶: ۳). بنابر تعریف مالون^۳، دیپلماسی فرهنگی عبارت است از معماری یک بزرگراه دوطرفه به‌منظور ایجاد کانال‌هایی برای معرفی تصویر واقعی و ارزش‌های یک ملت و در عین حال، تلاش برای دریافت درست تصاویر واقعی از سایر ملت‌ها و فهم ارزش‌های آن‌ها (مالون، ۱۹۸۸: ۱۲). در تعریف کامینگز^۴ دیپلماسی فرهنگی عبارت است از مبادله ایده‌ها، اطلاعات، هنر، نحوه زندگی، نظام ارزشی، سنت‌ها و اعتقادات به‌منظور دستیابی به مفاهیم مشترک و تقویت تفاهم متقابل میان ملت‌ها و کشورها (کامینگز، ۲۰۰۳: ۱). به بیان ساده، دیپلماسی فرهنگی تلاشی در جهت کسب توجه، درک، مطلع ساختن، مشارکت دادن و تأثیرگذار کردن بر مردم سایر کشورها با استفاده از ابزارهای فرهنگی است. به باور بسیاری از نظریه‌پردازان روابط بین‌الملل، دیپلماسی فرهنگی نمونه بارز و اعلا‌ی اعمال قدرت نرم است که به کشورها این امکان و توان را می‌دهد که در طرف مقابل نفوذ کنند و او را از طریق عناصری چون فرهنگ، ارزش و ایده‌ها ترغیب به همکاری کنند (حسن‌خانی، ۲۰۰۵: ۱۳۷).

برخی از پژوهشگران نیز دیپلماسی فرهنگی را به‌عنوان هسته اصلی و زیرمجموعه دیپلماسی عمومی معرفی کرده‌اند (کیم، ۲۰۱۷: ۲۹۳). به همین جهت پیشینه استفاده از دیپلماسی فرهنگی ارتباط تنگاتنگ و درهم‌آمیخته با پیشینه استفاده از دیپلماسی عمومی دارد. اگرچه پیشینه دیپلماسی عمومی به درازای تاریخ است، اما اصطلاح دیپلماسی عمومی از زمان جنگ جهانی اول به‌طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته است و از زمان حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، دیپلماسی عمومی به ابزار قوی سیاست خارجی برای درک متقابل از طریق ارتباطات دو طرفه تبدیل شده است (کیم، ۲۰۱۷: ۲۹۳). اولین سفرای فرهنگی طول تاریخ را می‌توان هنرمندان، ورزشکاران، جهانگردان و غیره دانست. به‌عنوان مثال در زمان شروع بازی‌های المپیک باستان، متارکه جنگ به همه سرزمین‌ها اعلام می‌شد و همه ایالت‌ها اسلحه را کنار می‌گذاشتند و به المپیا می‌رفتند و گفته شده است که ورزشکاران در محل اردو (شهر الیس) با رقبای خود به‌صورت دوستانه تمرین می‌کردند (عیدی و همکاران، ۲۰۱۴: ۱۶) و این‌گونه دیپلماسی فرهنگی منجر به اعلام آتش بس می‌شد.

هدف اصلی دیپلماسی فرهنگی شامل اشاعه فرهنگ ملی و هویت فرهنگی، ارائه تصویر مثبت از کشور، ترویج زبان ملی،

3. Malone
4. Cummings
5. Kamikgz
6. Kim

1. Postlethwaite and Grix
2. Ninkovich

و بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ (ریو) گزارش کردند که این دو کشور با برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی به‌عنوان بخشی از استراتژی نرم توانسته‌اند وجهه بین‌المللی خود را تقویت نمایند. به‌نظر می‌رسد که کشورهای کوچک حوزه خلیج‌فارس مانند قطر (میزبان جام جهانی فوتبال در سال ۲۰۲۲) در سال‌های اخیر از ورزش به‌عنوان ابزاری جهت افزایش اعتبار و وجهه بین‌المللی خود بهره می‌برند. تحلیلگران معتقدند همان‌گونه که سفرای کشورهای برای تحقق منافع ملی به دور میز می‌نشینند، ورزشکاران نیز برای تقویت این منافع به دور بیست می‌دوند (مورای^۳، ۲۰۱۳: ۱۵). التیامی‌نیا و محمدی عزیزآبادی (۲۰۱۵) در این زمینه اظهار کرده‌اند که ورزش نقش دوگانه‌ای در روابط بین‌الملل دارد؛ به‌طوری‌که از یک‌سو می‌تواند نقش سازنده‌ای در روابط بین‌المللی به‌خصوص صلح بازی کند و از سوی دیگر نقشی مخرب با از بین بردن موقعیت‌های صلح‌آمیز و تحریک دشمنی داشته باشد.

تحقیقات متعددی در حوزه دیپلماسی از طریق ورزش انجام گرفته است. باران چشمه و همکاران (۲۰۲۰) ادعا کردند که اهمیت بخشی به توسعه دیپلماسی ورزش نظامیان به‌عنوان ابزاری جهت تقویت دیپلماسی نظامی در سایر حوزه‌های مأموریتی نیروهای مسلح و به‌تبع آن توسعه دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران عمل می‌کند و اظهار کردند که نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در جهت تقویت حوزه‌های مأموریتی خود به دیپلماسی ورزشی توجه ویژه داشته باشند.

جوادی‌پور و راسخ (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای، برای تحقق اهداف دیپلماسی ورزشی، پیشنهادها و اقداماتی شامل میزبانی رویدادهای بین‌المللی، حضور در رویدادهای بین‌المللی، اعزام مربیان و ورزشکاران، بستر رسانه‌ای، استفاده از ستارگان و نخبگان ورزشی و عضویت هدفمند در مجامع بین‌المللی را ارائه داده‌اند. یافته‌های پژوهش شریعتی فیض‌آبادی (۲۰۱۹) نشان داد؛ کشورهای توسعه‌یافته مانند ایالات‌متحده، ژاپن و استرالیا در کنار کشورهای دارای اقتصاد نوظهور مانند روسیه و چین با ارائه برنامه‌ای جامع و در قالب استفاده از ورزشکاران، مربیان، داوران و حتی شرکت‌های ورزشی به دنبال تحقق اهداف کلان سیاسی خود در بستر ورزش هستند؛ حال آن‌که تصمیم‌گیران سیاسی ایران به ورزش به‌عنوان پدیده‌ای تفریحی می‌نگرند.

جاروی^۴ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای اظهار کرد که تحقیقات در حوزه ورزش، قدرت نرم و دیپلماسی، انگیزه‌های تازه‌سازی را

ترویج ارزش‌های فرهنگی، مذاکره در مورد معاهدات بین‌المللی، همکاری فرهنگی و حمایت و حفظ ارتباط با جوامع دیگر است (پاجتینکا، ۲۰۱۴: ۹۵). دیپلماسی فرهنگی نسبت به سایر شیوه‌های دیپلماسی کلاسیک و سنتی دارای مزایایی از جمله مواجه شدن با مقاومت کمتر در جوامع و کشورهای مقصد، عاری بودن از لحن خصمانه و آمرانه، جذابیت، نامحسوس بودن اعمال آن، هدف قرار دادن ذهن و روح مخاطبان، فرصت بهتر برای ایفا نقش مؤثر بازیگران غیررسمی، نهادهای مدنی و اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی، شیوه‌ای برای کشف، تعریف و ترویج ارزش‌ها و منافع مشترک و جهان‌شمول، فتح‌بایی برای مفاهیم بیشتر و بهتر میان کشورهای خلاقانه‌تر، انعطاف‌پذیرتر و فرصت‌طلبانه‌تر می‌باشد (حسن‌خانی، ۲۰۰۵: ۱۳۸). تحقیقات مختلف شاخص‌های متعددی را برای تحقق دیپلماسی فرهنگی برشمرده‌اند که در مهم‌ترین آنها، صالحی امیری و محمدی (۲۰۱۳) شاخص‌های تحقق دیپلماسی فرهنگی را شامل تأکید بر عناصر مشترک یا قرابت‌های فرهنگی، توجه به جغرافیای فرهنگی ایران در حوزه تمدن ایران باستان برای برنامه ریزی فرهنگی در جهت غلبه بر چالش‌های فرهنگی، تکیه بر ظرفیت‌های داخلی فرهنگ ملی ایران و امکان برخورداری از فن‌آوری و ارتباطات به‌عنوان سلاح مؤثر فرهنگی در جهت مقابله با چالش‌های فرهنگی کشورهای قدرتمند و گسترش فرهنگ ملی ایرانی در سطح منطقه و جهان عنوان کرده‌اند.

به نظر می‌رسد ابزارهای مختلفی از جمله هنر (سینما، تئاتر، موسیقی و غیره)، کتاب و نشریات، فعالیت‌های فرهنگی، میراث فرهنگی، رسانه‌ها، گردشگری و غیره در حوزه دیپلماسی فرهنگی می‌توانند نقش ایفا کنند. با این حال، یکی از سازوکارهایی که در پرتو آن می‌توان از فرهنگ و قابلیت‌های فرهنگی در خدمت دیپلماسی بهره برد، شرکت در مسابقات و جشنواره‌های ورزشی از جمله بازی‌های المپیک است (حسن‌خانی، ۲۰۰۵: ۱۴۰). ورزش با سازوکارها و نهادهای بزرگ خود از جمله کمیته بین‌المللی المپیک (۲۱۱ عضو) و فدراسیون بین‌المللی فوتبال (۲۰۶ عضو) توانسته است حتی از سازمان ملل متحد (۱۹۳ عضو) نیز پیشی بگیرد (پوستلویت و گریکس، ۲۰۱۶: ۳۰۳) و موفقیت یک کشور در مسابقات و رویدادهای ورزشی منجر به ارتقاء وجهه و اعتبار جهانی آن کشور کمک می‌شود. به‌طور مثال، گریکس^۲ و همکاران (۲۰۱۵: ۴۶۳) با بررسی کشور انگلستان (میزبان بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن) و برزیل (میزبان جام جهانی فوتبال ۲۰۱۴

3. murray
4. Jarvie

1. Pajtinka
2. Grix

عملکرد عالی داشته‌اند و توانسته‌اند ورزش‌های سنتی خود (تکواندو، وو شو، کاراته، جودو و غیره) را در سطح بین‌المللی معرفی نمایند. ورزشکاران این بازی‌ها و ورزش‌های سنتی و سایر رشته‌های ورزشی به‌عنوان نماینده‌های و سفیرای فرهنگی کشور مبدأ خود در سطح بین‌المللی عمل می‌کنند و بدین شکل وجهه بین‌المللی کشور خود را ارتقاء دهند. به همین جهت موضوع ورزش قهرمانی باید به‌عنوان یکی از سازوکارهای دیپلماسی فرهنگی مورد توجه مسئولان کشور و محققان قرار گیرد. در این زمینه نتایج تحقیق **بخشی چناری و همکاران** (۲۰۱۹) نیز نشان داده است که معرفی فرهنگ غنی و متمدن ایران، معرفی جاذبه‌های گردشگری کشور و در ادامه آن جذب جهانگردان و ایجاد زمینه بهتر برای گفت‌وگو بین اقوام و ملل مختلف، مواجه‌شدن با مقاومت کمتر در جوامع و کشورهای مقصد در مذاکرات سیاسی، احتمال کاهش درگیری نظامی میان کشورها و کاهش اهمیت مسائل نظامی، عاری بودن دیپلماسی ورزشی از لحن خصمانه در کنار جذابیت بیشتر این نوع دیپلماسی نسبت به سایر دیپلماسی‌ها از مهم‌ترین نقش‌های دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است. **مرادی و همکاران** (۲۰۱۴) هم نشان دادند ورزش و مسابقات ورزشی نقش مهمی در شناخت مشارکت و تشریک‌مساعی بین افراد، مسئولیت‌پذیری و بروز استعدادها و اجتماعی، تحکیم ارتباطات اجتماعی، تقویت همبستگی و مشارکت اجتماعی، پرورش اخلاق انسانی و اجتماعی، تقویت ارتقاء سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و انسانی، گسترش روابط بین‌الملل و ارتباطات میان فرهنگی، تقویت تفاهم و توسعه صلح و غیره دارد. همان‌گونه که در تحقیقات پیشین مشاهده می‌گردد، اکثریت این تحقیقات بر نقش ورزش به‌ویژه ورزش قهرمانی بر توسعه دیپلماسی فرهنگی تأکید کرده‌اند. این تحقیقات بر اهمیت استفاده از دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش تمرکز کرده‌اند و دیپلماسی از طریق ورزش را به‌عنوان راهکاری مناسب برای تعامل بین کشورها و تاثیرگذاری بر سایر ملتها عنوان نموده‌اند. با این حال تحقیق یافت نشد که به راهکارهای عملیاتی و شناسایی راهکارها و پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی پرداخته باشد. بر همین اساس در تحقیق حاضر، به بررسی پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی ایران با استفاده آینده‌پژوهی پرداخته است.

فراهم کرده‌اند که ورزش را قادر می‌سازد صدای قرن بیست و یکم در گفتگوهای ملی پیرامون سیاست خارجی و روابط بین‌الملل باشد؛ به طوری که ورزش قهرمانی می‌تواند به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم توسعه دیپلماسی فرهنگی، جهان را به مکان بهتری تبدیل کند. **ماهنتا و دشیپندا**^۱ (۲۰۱۹) ادعا کرده‌اند که وقایع ورزشی از زمان‌های قدیم بخش جدایی‌ناپذیر از تلاش‌ها برای تقویت روابط بین کشورها بوده است. دیپلماسی ورزشی از اشتیاق جهانی به ورزش به‌عنوان راهی برای عبور از اختلافات زبانی و اجتماعی - فرهنگی استفاده می‌کند و مردم را به هم پیوند می‌دهد. وقایع ورزشی و مبادلات ورزشی باعث افزایش گفتگو و تفاهم فرهنگی بین مردم در سراسر جهان می‌شود. **کام و راسپاد**^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود اظهار کردند که ورزش با محوریت ارزش‌های بشردوستانه و توانایی ایجاد اعتمادبه‌نفس، هویت و احساسات، به ابزاری ارتباطی برای اهداف دیپلماتیک بسیاری از کشورها (چین، کره، روسیه و اخیراً کشورهای حوزه خلیج فارس) تبدیل شده است. ورزش ابزاری برای دیپلماسی، تأثیرگذاری و میانجی‌گری است. قطر ورزش را به‌عنوان یک محور مهم دیپلماتیک مورد استفاده قرار داده است تا این کشور به رسمیت شناخته‌شده و تأیید بین‌المللی را کسب کند، نقش خود را به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای تأیید کند و به امنیت منطقه و خود کمک کند و به‌نوعی به‌عنوان دریچه ایمنی همه‌منظوره برای کاهش تنش در کوتاه‌مدت تبدیل شود. **پیگمن**^۳ (۲۰۱۴) نیز بیان می‌کند که ورزشکاران در رویدادهای ورزشی بین‌المللی همیشه ظرفیتی برای ارائه و نمایش وجهه دولتهایشان فراهم کرده‌اند. از طرفی انقلاب در فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در چندین دهه گذشته، تماشاگران و بینندگان را در سطح جهان را افزایش داده‌اند، باوجود این ضعف مطالعه در چگونگی ارتباط ورزش بین‌الملل با دیپلماسی عمومی را مشهود می‌داند.

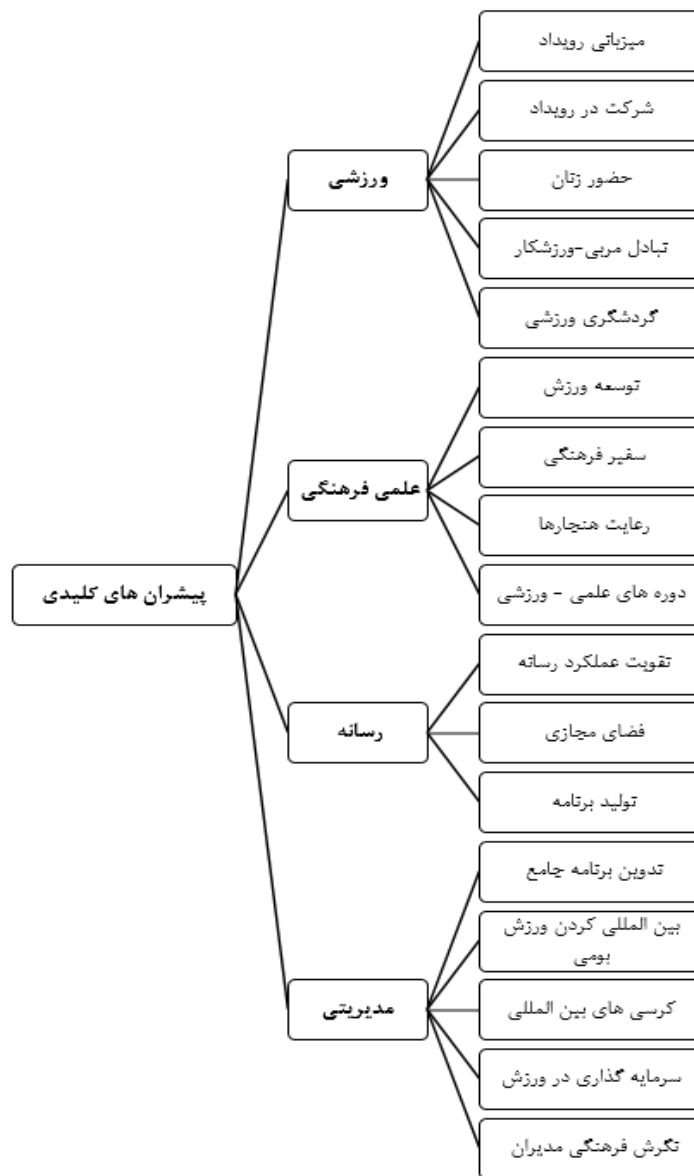
کشور ایران به دلیل تاریخ و تمدن ایرانی - اسلامی غنی که دارد، ظرفیت‌های بالقوه بالایی در ورزش قهرمانی دارد. از یک طرف وجود رشته‌های ورزشی از جمله کشتی پهلوانی و زورخانه، چوگان و بازی‌های بومی محلی و از طرفی دیگر توصیه به فعالیت‌های ورزشی به‌ویژه تیراندازی، شنا و اسب‌سواری در دین مبین اسلام، ایران را به کشوری با ظرفیت بالا در حوزه ورزش قهرمانی تبدیل کرده است. با این حال به نظر می‌رسد این ظرفیت‌ها مورد غفلت قرار گرفته‌اند، در حالی که برخی از کشورها به‌ویژه کشورهای شرق آسیا در این زمینه

1. Mahanta and Deshpande
2. Côme and Raspaud
3. Pigman

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت بر اساس روش‌های جدید علم آینده‌پژوهی، از نوع پژوهش-های تحلیلی و اکتشافی است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با بکارگیری تکنیک پویا محیطی، تحلیل اثرات متقابل/ ساختاری مورد ارزیابی قرار گرفت و از نرم‌افزار تخصصی آینده‌پژوهی «میک‌مک» استفاده شده است. فرایند تحقیق حاضر به صورتی است که ابتدا یک گروه ۲۲ نفره از اساتید منتخب آشنا با دیپلماسی فرهنگی و دیپلماسی ورزشی (که در زمینه‌های گفته شده، کتاب، مقاله و طرح پژوهشی انجام داده باشند)، برخی مدیران منتخب ورزشی کشور نظیر معاونت امور فرهنگی و توسعه ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان، رؤسا و معاونین المپیک، پارالمپیک و آکادمی المپیک شامل می‌شوند؛ که این افراد، به صورت هدفمند از نوع معیاری، برای مصاحبه‌های کیفی در موضوع پژوهش انتخاب گردید. در مجموع ۴ معیار اصلی: ورزشی، علمی فرهنگی، رسانه و مدیریتی با ۱۷ متغیر به عنوان عناصر ایجادکننده توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی ایران انتخاب شده‌اند (شکل ۱). در ادامه کار ۱۵ نفر از جامعه آماری بخش قبلی، جهت انجام تحلیل اثرات متقاطع اعلام آمادگی کردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، ترکیبی از تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار میک‌مک استفاده شده است.

تحلیل اثرات متقاطع: تحلیل اثرات متقاطع یکی از روش‌های علی و معلولی، بین عوامل آینده‌نگاری است که سعی دارد با روابط علی مؤثر بر یک موضوع، به سناریوهای ممکن و محتمل در آینده برای آن موضوع دست یابد (بهشتی و زالی، ۲۰۱۱: ۵۹). تئودور گوردن و هلمر روش تأثیرات متقابل را اولین بار در سال ۱۹۶۶ ابداع کردند. این روش از این سؤال ساده به دست آمد که: «آیا پیش‌بینی آینده می‌تواند مبتنی بر تأثیرات احتمالی و متقابل اتفاقات آینده بر یکدیگر باشد؟» (گوردن، ۱۹۹۴). در تکنیک تحلیل اثرات متقاطع، رویدادها، حوادث و روندها به‌مثابه متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده و از طریق بررسی خروجی (دوبه‌دو) متغیرهای مؤثر یا پیشران (در سطر و ستون) احتمالات پدیده در آینده ترسیم می‌گردد. نرم‌افزار میک‌مک: نرم‌افزار میک‌مک این امکان را می‌دهد که با کمک گرفتن از ارتباط ماتریسی، همه مؤلفه‌های اصلی یک سیستم را تشریح کند. با بررسی این ارتباط، این روش امکان آشکارسازی متغیرهای اصلی جهت ارزیابی سیستم را ارائه می‌دهد. میزان ارتباط، با اعداد بین عدد صفر تا سه سنجیده می‌شود. عدد «صفر» به منزله «بدون تأثیر»، عدد «یک» به منزله «تأثیر ضعیف»، عدد «دو» به منزله «تأثیر متوسط» و در نهایت عدد «سه» به منزله «تأثیر زیاد» و P، به معنای اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم به صورت بالقوه است؛ بنابراین اگر تعداد متغیرهای شناسایی شده n باشد، یک ماتریس $n \times n$ به دست می‌آید.

شکل ۱- متغیرهای توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی

یافته‌های پژوهش

پویای محیطی و شناسایی عوامل کلیدی

از میان ۳۵ مؤلفه اولیه تعداد ۱۷ مؤلفه به‌عنوان پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی

شناسایی شدند. ۱۷ مؤلفه کلیدی خروجی پنل، موضوع دور نخست پیمایش دلفی و تدوین پرسشنامه سنجش درجه اهمیت و درجه عدم قطعیت قرار گرفت. اهمیت و عدم قطعیت مؤلفه‌های کلیدی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱- اهمیت و عدم قطعیت مؤلفه‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی

ردیف	روند	درجه اهمیت / درجه عدم قطعیت		مجموع امتیاز (نمره اهمیت + عدم قطعیت)
		اهمیت/عدم قطعیت	طیف لیکرت از ۱ تا ۱۰ (۱ به معنای خیلی کم و ۱۰ به معنای خیلی زیاد)	
۱	میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی در ایران	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۲	شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با رعایت آداب	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۷	۱۶
۳	توجه به اهمیت حضور زنان در ورزشگاه‌ها	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۴	۱۲
۴	تبادل مربی و ورزشکار	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۶	۱۵
۵	توسعه گردشگری ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۶	توسعه ورزش‌های متناسب با فرهنگ ایران	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۷	انتخاب سفیر فرهنگی برای حضور در رویدادها	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۸	رعایت هنجارها توسط ورزشکاران	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۹	میزبانی، برگزاری و شرکت در دوره‌های علمی- ورزشی مشترک	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۱۰	تقویت عملکرد رسانه‌های ملی در زمینه پوشش اخبار	اهمیت عدم قطعیت	۶ ۷	۱۳
۱۱	تشویق ورزشکاران نخبه برای حضور گسترده‌تر در فضای مجازی برای انتقال ویژگی‌های مثبت فرهنگی	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۱۲	تولید برنامه‌های مختلف در حوزه شناساندن جاذبه‌های فرهنگی - ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۱۳	تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۶	۱۵
۱۴	بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۱۵	کسب کرسی‌های بین‌المللی	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۵	۱۳
۱۶	سرمایه‌گذاری در ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۷	۱۵
۱۷	داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به‌جای نگرش سیاسی در مدیران	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۸	۱۷

- تعیین پیشران‌های اصلی

در گام بعد و پس از شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی، از بین ۱۷ مؤلفه کلیدی بر اساس رأی و نظر خبره‌ها، مؤلفه‌هایی که بیشترین اثرگذاری و بیشترین عدم قطعیت را دارند انتخاب و عدد

مجموع حسابی این دو شاخص، به‌عنوان معیار انتخاب پیشران تعریف شد. بر این اساس با اجماع هیئت‌رئیس خبرگان، تمامی مؤلفه‌هایی که مجموع امتیاز اهمیت و عدم قطعیت آن‌ها، بیشتر از ۱۵ (از مجموع کلی ۲۰ امتیاز) شده بود، به‌عنوان پیشران برگزیده شدند. نمودار ۲ تصویری از پراکنش عوامل

فرهنگی- ورزشی و بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی) که در پژوهش حاضر در شمار پیشران‌ها لحاظ نشدند اما اثرگذاری برجسته‌ای در سیستم مورد مطالعه دارند.

- تحلیل اثرگذاری/ اثرپذیری (نرم‌افزار میک‌مک) پس از استخراج پیشران‌های حاصل از نتایج پرسشنامه‌های سنجش اهمیت و عدم قطعیت عوامل کلیدی، در گام دوم از فرایند دلفی، از طریق پرسشنامه ماتریس تحلیل تأثیرات متقاطع، اثرگذاری و اثرپذیری هر کدام از این عوامل بر یکدیگر بررسی شد. در روش تحلیل ساختاری، تأثیر هر روند (مؤلفه) بر روند (مؤلفه) های دیگر درجه‌بندی می‌شود. برای این منظور، از ماتریسی به ابعاد ۱۷×۱۷ شامل ۱۷ مؤلفه کلیدی شناسایی شده، استفاده شد تا وضعیت هر یک از آن‌ها (از حیث تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و روابط متقابل) در سیستم مشخص گردد (جدول ۲).

کلیدی بر اساس دو شاخص اهمیت و عدم قطعیت ارائه داده شده است.

بر این اساس، پیشران‌های توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش عبارت‌اند از: شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با رعایت آداب، تبادل مربی و ورزشکار، تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش، سرمایه‌گذاری در ورزش و داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به‌جای نگرش سیاسی در مدیران.

البته بر اساس یافته‌های این پرسش‌نامه، مؤلفه‌های دیگری با اهمیت یا عدم قطعیت قابل توجه وجود دارند (مانند توسعه ورزش‌های متناسب با فرهنگ ایران، انتخاب سفیر فرهنگی برای حضور در رویدادها، رعایت هنجارها توسط ورزشکاران، میزبانی، برگزاری و شرکت در دوره‌های علمی- ورزشی مشترک، تشویق ورزشکاران نخبه برای حضور گسترده‌تر در فضای مجازی برای انتقال ویژگی‌های مثبت فرهنگی، تولید برنامه‌های مختلف در حوزه شناساندن جاذبه‌های

جدول ۲- تحلیل اولیه داده‌های ماتریس و تأثیرات متقاطع در نرم‌افزار

شاخص	ابعاد ماتریس	تعداد تکرار	تعداد صفر	تعداد ۱	تعداد ۲	تعداد ۳	تعداد P	جمع	درجه پرشدگی
مقدار	۱۷×۱۷	۲	۳۴	۱۵۵	۸۸	۱۲	۰	۲۵۵	$۸۸/۲۳$

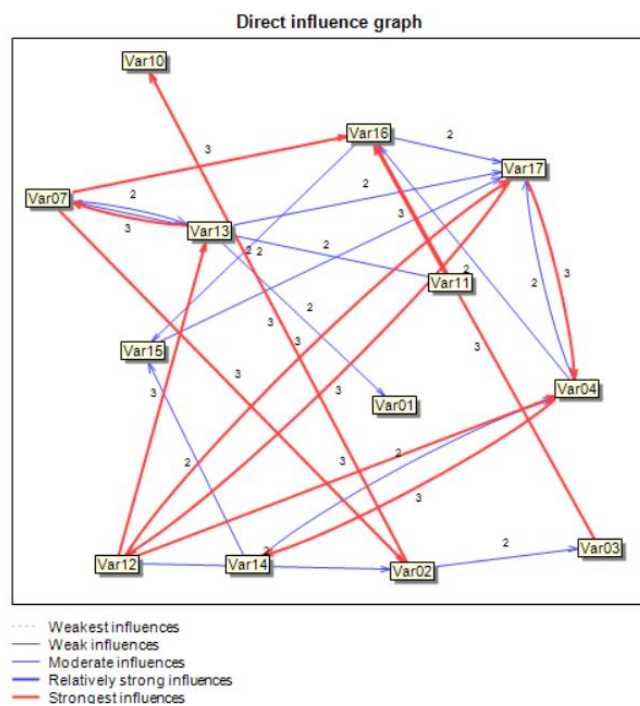
پیشران شناسایی شده در بخش قبل، بر اساس خروجی نرم‌افزار نیز، در مجموع دارای بالاترین درجه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری شناخته شده‌اند و به‌عنوان متغیرهای دووجهی ریسک، در قسمت بالا و سمت راست نقشه تأثیرات قرار گرفته‌اند. همچنین روابط میان متغیرها (مبتنی بر تحلیل آرای خبرگی و پرسشنامه ماتریس تحلیل آثار متقاطع در نرم‌افزار میک‌مک) در نقشه تأثیرگذاری/ تأثیرپذیری مستقیم میان مؤلفه‌های کلیدی به شرح نمودار ۴ به نمایش درآمده است.

درجه پرشدگی ماتریس $۸۸/۲۳$ درصد است که نشان می‌دهد عوامل انتخاب شده تأثیر نسبتاً زیاد و پراکنده‌ای بر یکدیگر داشته و در واقع سیستم از وضعیت ناپایداری برخوردار بوده است.

بر این اساس، نرم‌افزار میک‌مک (برای تحلیل روابط ساختاری میان مؤلفه‌های کلیدی) پیاده‌سازی شد و متغیرها و شاخص‌های استخراج شده با بهره‌گیری از روش تحلیل تأثیرات متقابل در محیط میک‌مک بررسی و تحلیل گردید. همان‌گونه که در نقشه تأثیرات مستقیم متغیرها مشاهده می‌شود، ۵

شکل ۲- نمودار پراکنده‌گی متغیرها مستقیم و جایگاه آن‌ها در محور تأثیرگذاری و تأثیرپذیری

شکل ۳- نقشه روابط مستقیم بین متغیرها (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

جدول ۳- اولویت‌بندی پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی ایران

رتبه	پیشران	مقدار تأثیرگذاری
۱	تبادل مربی و ورزشکار	۲۷
۲	داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به جای نگرش سیاسی در مدیران	۲۶
۳	تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش	۲۶
۴	سرمایه‌گذاری در ورزش	۲۵

رتبه	پیشران	مقدار تأثیرگذاری
۵	شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با رعایت آداب	۲۴
۶	رعایت هنجارها توسط ورزشکاران	۲۳
۷	انتخاب سفیر فرهنگی برای حضور در رویدادها	۲۳
۸	کسب کرسی‌های بین‌المللی	۲۱
۹	تشویق ورزشکاران نخبه برای حضور گسترده‌تر در فضای مجازی برای انتقال ویژگی‌های مثبت فرهنگی	۲۱
۱۰	بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی	۲۱
۱۱	توسعه گردشگری ورزشی	۲۱
۱۲	میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی در ایران	۱۹
۱۳	توجه به اهمیت حضور زنان در ورزشگاه‌ها	۱۹
۱۴	تولید برنامه‌های مختلف در حوزه شناساندن جاذبه‌های فرهنگی - ورزشی	۱۹
۱۵	توسعه ورزش‌های متناسب با فرهنگ ایران	۱۸
۱۶	میزبانی، برگزاری و شرکت در دوره‌های علمی - ورزشی مشترک	۱۸
۱۷	بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی	۱۶

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجا که ورزش قهرمانی به‌مثابه یکی از سازوکارهای مهم دیپلماسی فرهنگی توجه بسیاری از کشورهای جهان را به خود جلب کرده است، برنامه‌ریزی در ورزش قهرمانی نه تنها می‌تواند به موضوع دیپلماسی فرهنگی کمک نماید، بلکه مزایای گسترده‌ای برای کشور و عموم مردم به دنبال دارد. یکی از موضوعات مهم مطرح در برنامه‌ریزی دیپلماسی فرهنگی در ورزش، برنامه‌ریزی برای توسعه آینده آن است. رویکردهای متفاوتی در برنامه‌ریزی توسعه آینده مطرح شده است که یکی از این رویکردها که تاکنون در پژوهش‌های مربوط به دیپلماسی ورزشی و دیپلماسی فرهنگی در ورزش مورد توجه قرار نگرفته است، برنامه‌ریزی بر اساس رویکرد آینده‌پژوهی است؛ بنابراین در تحقیق حاضر پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی ایران با استفاده از آینده‌پژوهی مورد شناسایی قرار گرفته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد که در مجموع ۴ معیار اصلی ورزشی، علمی فرهنگی، رسانه و مدیریتی با ۱۷ متغیر به‌عنوان عناصر ایجادکننده توسعه دیپلماسی فرهنگی از طریق ورزش قهرمانی ایران انتخاب شده‌اند. البته بر اساس یافته‌های این پژوهش، بیشتر این مؤلفه‌ها با اهمیت یا عدم قطعیت قابل توجه هستند که شامل توسعه ورزش‌های متناسب با فرهنگ ایران، انتخاب سفیر فرهنگی برای حضور در رویدادها، رعایت هنجارها توسط ورزشکاران، میزبانی، برگزاری و شرکت در دوره‌های علمی - ورزشی مشترک، تشویق ورزشکاران نخبه برای حضور گسترده‌تر در فضای مجازی برای انتقال ویژگی‌های مثبت فرهنگی، تولید برنامه‌های مختلف در حوزه شناساندن جاذبه‌های فرهنگی - ورزشی و بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی هستند که در پژوهش حاضر در شمار

پیشران‌های اصلی لحاظ نشدند اما اثرگذاری برجسته‌ای در سیستم مورد مطالعه دارند. در بین این مؤلفه‌ها به دلیل فرهنگ غنی ایرانی-اسلامی، توجه به چند پیشران کلیدی از جمله بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی و توسعه ورزش‌های متناسب با فرهنگ ایران بیشتر مورد تأکید است.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشران‌های اصلی توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش شامل پنج مورد هستند که دارای امتیاز بالاتر از ۲۳ بوده‌اند. بر اساس یافته‌های تحقیق، شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با رعایت آداب و فرهنگ ایرانی-اسلامی یکی از مهم‌ترین پیشران‌های توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش است. در این زمینه، التیامی‌نیا و محمدی عزیزآبادی (۲۰۱۵) اظهار کرده‌اند که اجتماعات بزرگ ورزشی مثل المپیک و جام جهانی می‌توانند مکان مناسبی را برای خودنمایی کشورهای به‌عنوان ملتی صلح‌دوست و همچنین دیپلماسی ورزشی باشند که باعث همکاری بین کشورها شود. همچنین، حسن‌خانی (۲۰۰۵) شرکت در مسابقات و جشنواره‌های ورزشی از جمله بازی‌های المپیک را یکی از سازوکارهایی معرفی کرده است که در پرتو آن می‌توان از فرهنگ و قابلیت‌های فرهنگی در خدمت دیپلماسی بهره برد. بازی‌های المپیک، بازی‌های آسیایی، جام جهانی فوتبال و غیره از جمله رویدادهای بزرگ ورزشی هستند که تماشاچیان زیادی از سراسر دنیا برای نظاره آن به کشور میزبان سفر می‌کنند و رسانه‌های جمعی نیز این مسابقات را برای اکثریت مردم جهان به نمایش می‌گذارند. تعداد زیاد چشم‌ها و دوربین‌هایی که به‌دقت این مسابقات را زیر نظر دارند، علاوه بر پیگیری نتایج، اعمال، رفتارها و فرهنگ بازیکنان و تیم‌های ورزشی را زیر نظر دارند و می‌تواند دیدگاه

ایران در کشورهای اروپایی قابل مشاهده است که می‌تواند به بهبود روابط بین کشورها کمک نماید و چهره خوشایند از کشورها به نمایش بگذارد. سومین پیشران کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش، تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش است. همسو با این یافته تحقیق، [جوادی پور و راسخ \(۲۰۱۹\)](#) نبود خنثی‌های روشن و شفاف را از چالش‌ها و ضعف‌های حوزه دیپلماسی ورزشی معرفی کرده‌اند. متأسفانه در حال حاضر، برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش وجود ندارد و این موضوع منجر شده است که راهبردها و خطی‌مشی‌ها در این زمینه نامعلوم باشد. از طرفی در کشور ایران سازمانی خاص در زمینه برنامه‌ریزی و نظارت بر دیپلماسی فرهنگی در ورزش وجود ندارد تا سایر سازمان‌ها نیز بتوانند بدان کمک کنند.

سرمایه‌گذاری در ورزش یکی دیگر از پیشران‌های کلیدی در حوزه دیپلماسی فرهنگی در ورزش است. بسیاری از پیشران‌های دیپلماسی فرهنگی در ورزش از جمله برگزاری مسابقات ورزشی، شرکت در مسابقات ورزشی، برگزاری و شرکت در دوره‌های علمی-ورزشی مشترک، بین‌المللی کردن ورزش‌های بومی ایرانی و غیره نیازمند بودجه هستند و بدون سرمایه‌گذاری کافی نمی‌توان انتظار داشت که دیپلماسی فرهنگی در ورزش در حد مطلوب اجرایی گردد. همچنین، داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به جای نگرش سیاسی در مدیران به‌عنوان آخرین پیشران کلیدی در زمینه دیپلماسی فرهنگی در ورزش مطرح است. همخوان با یافته‌های تحقیق، [شربعتی فیض‌آبادی \(۲۰۱۹\)](#) در تحقیق خود نشان دادند که کشورهای توسعه‌یافته در کنار کشورهای دارای اقتصاد نوظهور با ارائه برنامه‌ای جامع به دنبال تحقق اهداف کلان سیاسی خود در بستر ورزش هستند؛ حال آن‌که تصمیم‌گیران سیاسی ایران به ورزش به‌عنوان پدیده‌ای تفریحی می‌نگرند. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد نگرش فرهنگی با نگرش سیاسی تفاوت زیادی دارد؛ به‌طوری‌که در نگرش سیاسی از دیپلماسی سخت استفاده می‌شود، در حالی‌که نگرش فرهنگی از دیپلماسی نرم بهره می‌برد. با توجه به ماهیت ورزش، نیاز به دیپلماسی نرم از طریق نگرش فرهنگی وجود دارد و مدیران و مسئولان امر باید این موضوع را مدنظر داشته باشند.

در نهایت نباید فراموش کرد که دیپلماسی فرهنگی در ورزش نمی‌تواند به‌عنوان معجزه عمل کند و مشکلات بین کشورها را به سادگی حل نماید، اما می‌تواند به‌عنوان یک تسهیل‌گر و میانجی عمل نماید و نقش سازنده‌ای را در روابط بین‌المللی بازی کند. تیم‌های ورزشی، ورزشکاران، مربیان ورزشی به‌عنوان سفرا و نماینده‌های فرهنگی کشورها هستند

آن‌ها را مورد کشورهای مختلف تغییر نماید. البته این موضوع در مورد شرکت در تورنمنت‌های چندجانبه و دوجانبه ورزشی با کشورهای غیردوست دارای اهمیت بیشتری است و در کنار دیپلماسی سخت و پیچیده سیاسی، می‌تواند با ابزار دیپلماسی نرم فرهنگی تأثیرگذاری زیادی بر مردم آن کشورها گذاشت و بسیاری از تبلیغات منفی را بی‌اثر و کم‌اثر کرد. رفتارهایی مثل نماز خواندن و روزه گرفتن، احترام به محیط‌زیست، نظم و انضباط، احترام به مربی و پیشکسوت و غیره بارها و بارها توسط ورزشکاران و تیم‌های مختلف به نمایش گذاشته شده است و فرهنگ کشورها بدین شکل به نمایش گذاشته شده است. همچنین، میزبانی این رویدادهای ورزشی به دلیل حضور ورزشکاران، تیم‌ها و تماشاچیان در کشور و نظاره اعمال، رفتارها و فرهنگ مردم ایران، شاید تأثیری دوچندان داشته باشد که نمونه آن در برگزاری مسابقات دوستانه تیم به تیم کشتی بین تیم‌های کشتی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا به‌خوبی قابل لمس است. همخوان با یافته‌های تحقیق، نتایج تحقیق [جوادی پور و راسخ \(۲۰۱۹\)](#) برای تحقق اهداف دیپلماسی ورزشی پیشنهادهایی شامل میزبانی رویدادهای بین‌المللی و حضور در رویدادهای بین‌المللی را ارائه داده‌اند.

[گریکس و همکاران \(۲۰۱۵\)](#) نیز گزارش کردند که دو کشور انگلستان (میزبان بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن) و برزیل (میزبان جام جهانی فوتبال ۲۰۱۴ و بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو) توانستند با برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی به‌عنوان بخشی از استراتژی نرم، پرستیژ بین‌المللی خود را تقویت نمایند. تبادل مربی و ورزشکار نیز یکی دیگر از پیشران‌های اصلی توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش است. همسو با نتایج تحقیق، [جوادی پور و راسخ \(۲۰۱۹\)](#) برای تحقق اهداف دیپلماسی ورزشی پیشنهادهایی شامل اعزام مربیان و ورزشکاران را ارائه داده‌اند که می‌تواند به توسعه دیپلماسی فرهنگی کمک نماید. [مورای \(۲۰۱۳\)](#) نیز ورزشکاران را به‌مثابه سفرای کشورها در نظر گرفته‌اند که به جای این‌که برای تحقق منافع ملی به دور میز بنشینند، به دور بیست می‌دوند که انتقال و تبادل طولانی مدت این ورزشکاران (و حتی مربیان) به کشور هدف، می‌تواند نقش به‌سزایی در توسعه دیپلماسی فرهنگی باشد. سال‌ها است که موضوع تبادل مربی و ورزشکار به دلیل ارزیابی، افزایش کیفیت فنی، انتقال تجربه و دانش و غیره مورد توجه قرار گرفته است. با این حال، این موضوع که این مربیان و بازیکنان می‌توانند به‌عنوان سفرا و نماینده‌های فرهنگی در کشورهای مقصد عمل کنند، شاید کمتر مورد توجه قرار گرفته باشد. نمونه این اتفاق در مورد حضور مربیان فوتبال کروات در ایران و یا بالعکس حضور بازیکنان فوتبال و والیبالیست

رعایت آداب، تبادل مربی و ورزشکار، تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش، سرمایه‌گذاری در ورزش و داشتن نگرش فرهنگی به ورزش به‌جای نگرش سیاسی در مدیران توجه ویژه‌ای نمایند. همچنین با توجه به تمدن ایرانی-اسلامی غنی کشور و وجود رشته‌های ورزشی سنتی متعدد در مناطق مختلف ایران از جمله کشتی پهلوانی و زورخانه، چوگان و بازی‌های بومی محلی، نهادهای فرهنگی ایران از جمله وزارت فرهنگ و ارشاد می‌توانند در معرفی این رشته‌های ورزشی نقش مهمی ایفا نمایند. البته نقش رسانه‌های جمعی به‌ویژه شبکه‌های بین‌المللی ایرانی زبان برای معرفی و پوشش رقابت‌های این رشته‌های ورزشی غیرقابل کتمان است. در نهایت، به محققان نیز توصیه می‌گردد که این تحقیق می‌تواند مبنای تحقیقات زیادی در زمینه توسعه فرهنگی در ورزش قرار گیرد و همان‌گونه نیز که در معرفی پیشران‌ها مشاهده شد، تدوین برنامه جامع توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش می‌تواند موضوع مناسبی برای مطالعه و تحقیق باشد.

تشکر و قدردانی

از همه اساتیدی که ما را در این پژوهش یاری رساندن کمال تشکر و قدردانی را داریم.

که می‌توانند نقش مهمی را در عرصه سیاسی بین کشورها بازی کنند. در نهایت توصیه می‌شود که نقش ورزش در دیپلماسی فرهنگی، نباید خیلی آرمان‌گرایانه تصور گردد و دولت‌ها در کنار انواع مختلف دیپلماسی، از دیپلماسی فرهنگی در ورزش نیز بهره‌گیرند. به مسئولان وزارت امور خارجه پیشنهاد می‌شود قبل از هر نوع مذاکره‌ای بر سر مباحث مورد مناقشه و استفاده از انواع دیپلماسی‌های دیگر، از دیپلماسی ورزشی استفاده گردد و با همکاری با وزارت ورزش و جوانان، بین کشورهای طرف مذاکره، مسابقه ورزشی چندجانبه برگزار شود تا تعارض‌ها و تنش‌ها کاهش یابد و در جوی آرام‌تر مذاکرات سیاسی صورت گیرد. یکی از کشورهایی که همواره با ایران بر سر مسائل مختلف مناقشه دارد، آمریکا است و به دلیل نقش این کشور در سطح بین‌المللی، نیاز به استفاده از دیپلماسی بین دو کشور احساس می‌گردد. با این حال، دیپلماسی سخت در این زمینه همچنان یک دیپلماسی شکست‌خورده بوده و به نظر می‌رسد استفاده از دیپلماسی فرهنگی و استفاده از ورزش قهرمانی می‌تواند گره‌گشا باشد. به مسئولان و مدیران ورزشی کشور در وزارت ورزش و جوانان، کمیته‌های المپیک و پارالمپیک و فدراسیون ورزشی پیشنهاد می‌گردد به نقش پیشران‌های کلیدی توسعه دیپلماسی فرهنگی در ورزش شامل شرکت در رویدادهای ورزشی بین‌المللی کشورهای مختلف با

References

- Bakhshi Chenari, A., Godarzi, M., Sajjadi, S., Jalali Farahani, M. (2019). The role of sports diplomacy in the foreign policy of the Islamic Republic of Iran. *New Approaches in Sports Management*, 26, 21-36. (In Persian)
- Baran Cheshme, M., Safania, A., Baghrian Farahabadi, M., Naqshbandi, S. (2020). Compilation of the development framework of sports diplomacy of the armed forces of the Islamic Republic of Iran. *Research in Sports Management and Behavior*, 36, 174-202. (In Persian)
- Côme, T., Raspaud, M. (2018). Sports diplomacy: A strategic challenge for Qatar. *Hermès, La Revue*. 81(2):169-75.
- Cummings, M.C. (2003). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*. Cultural democracy research series, Center for Arts and Culture.
- Eidi, H., Broumand, M., Askari, B. (2015). Getting to know the dimensions of the Olympic movement. Amol: North Stable Publications, first edition. (In Persian)
- Eltiaminia, Reza; Mohammadi Azizabadi, M. (2015). The supporting and accelerating role of sports in providing conditions for peace among governments". *Journal of International Political Research*, 22, 149-179. (In Persian)
- Grix, J., Brannagan, P.M., Houlihan, B. (2015). Interrogating States' Soft Power Strategies: A Case Study of Sports Mega-Events in Brazil and the UK. *Global Society*, 29(3): 463-479.
- Hassan Khani, M. (2005). Cultural diplomacy and its place in the foreign policy of countries". *Political Science*, 2, 135-148. (In Persian)
- Jarvie, G. (2021). Sport, soft power and cultural relations. *Journal of Global Sport Management*, Published online.
- Javadipour, M., Rasakh, N. (2019). The role of sports and the development of sports diplomacy in advancing cultural-social policies and foreign relations of the Islamic Republic of Iran". *Sports Management*, 11(2): 219-234. (In Persian)

- Khabeiri, M., Sajjadi, N., Alidoost Ghafarakh, I., Shariati Faizabadi, M. (2015). Olympic movement or diplomatic movement; the role of sports in the development of international relations of the world community. Tehran: Tiktok, first edition. (In Persian)
- Kim, H. (2017). Bridging the Theoretical Gap between Public Diplomacy and Cultural Diplomacy. *The Korean Journal of International Studies*, 15(2): 293-326.
- Mahanta, K., Deshpande, M. (2019). Sports Diplomacy and International relation: A case study of India. *Journal of Politics & International Relations*, 12(8), 36-57.
- Malone, G.D. (1998). *Political Advocacy and Cultural Communication: Organizing the Nation's Public Diplomacy*. University Press of America.
- Molai Sefidashti, A., Hamidi, M., Rajabi, H., Zulfizarzadeh, M. (2020) forecasting the development of Iran's championship sport in the horizon of 1416". *Sports Management and Development*, 22. 83-99. (In Persian)
- Moradi, S., Khaledian, M., Mustafaei, F. (2015). The role of sports in the development of intercultural and social communication. *Communication management in sports media*, first 4. 55-60. (In Persian)
- Murray, S. (2013). Moving beyond the Ping-Pong table: sports diplomacy in the modern diplomatic environment. *PD Magazine*, 9: 11-16.
- Ninkovich, F. (1996). *United States Information Policy and Cultural Diplomacy*. Foreign Policy Association, New York, NY.
- Pajtinka, E. (2014). Cultural Diplomacy in Theory and Practice of Contemporary International Relations. *Politické vedy*, 17(4): 95-108.
- Pigman, G.A. (2014). International Sport and Diplomacy's Public Dimension: Governments, Sporting Federations and the Global Audience. *Diplomacy & Statecraft*, 25(1):94-114.
- Postlethwaite, V., Grix, J. (2016). Beyond the acronyms: Sport diplomacy and the classification of the International Olympic Committee. *Diplomacy & statecraft*, 27(2): 295-313.
- Rafi, H., Nik Roush, M. (2013). Public diplomacy and soft power. *International Relations Studies Quarterly*, 22, 133-99. (In Persian)
- Salehi Amiri, R., Mohammadi, S. (2013). *Cultural diplomacy*. Tehran: Phoenix Publishing House, second edition. (In Persian)
- Shariati Faizabadi, M. (2019). Comparative study of sports diplomacy in the development of foreign relations between Iran and selected countries". *Political Science*, 29. 125-148. (In Persian)
- Shariati Faizabadi, M., Gudarzi, M. (2015). The place of sports diplomacy in the international relations of the Islamic Republic of Iran; a qualitative approach based on content analysis". *Political Science*, 11(2): 127-95. (In Persian)

Extended Abstract

Identifying and analyzing the key drivers of the development of cultural diplomacy through championship sports

Ebrahim Karimi¹, Akram Esfahani^{2*}, Mojtaba Ahmadi³, Nasser Bay⁴

1- PhD Student in Sports Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Email: karimi_e@yahoo.com

2- Assistant Professor of Physical Education, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran*.

Email: esfahaniniyaakram@gmail.com

3- Assistant Professor, Department of Physical Education, Bandar-e-Gaz Branch, Islamic Azad University, Bandar-e-Gaz, Iran.

Email: ahmadi_m@yahoo.com

4- Assistant Professor, Department of Physical Education, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran

Email: bay_n@yahoo.com

Background and purpose

Countries have long used foreign policy to achieve their national interests, and their foreign policy tool has been diplomacy in most cases. Diplomacy is defined as the art and science of conducting foreign policy, regulating international relations, and resolving international disputes using peaceful methods. In the past, diplomacy between countries was mostly related to issues such as personal and family relations between the kings of two countries or the issue of war and peace, but in the current world conditions, in addition to them, issues such as trade relations, cultural and scientific relations have also become the focus of diplomatic discussions between different countries and international organizations. Diplomacy is divided into two main categories, including hard diplomacy and soft diplomacy, where hard diplomacy is a way for a government to achieve its national interests by using military and economic power, and soft diplomacy is a tool for the government to communicate or negotiate through cultural, educational, and social understanding. Influencing public opinion of nations is one of the most important manifestations of soft diplomacy (public or popular diplomacy). As seen in previous research, the majority of these studies have emphasized the role of sports, especially championship sports, in the development of cultural diplomacy. These studies have focused on the importance of using cultural diplomacy through sports and have identified diplomacy through sports as a suitable solution for interaction between countries and influencing other nations. However, no research was found that addressed operational solutions and identified key strategies and drivers for the development of cultural diplomacy through championship sports. Accordingly, the present study examines the key drivers for the development of cultural diplomacy through championship sports in Iran

using futures research.

Methodology

This research is an analytical and exploratory research in terms of its type of applied research and in terms of its nature based on new methods of futures studies. For the analysis of information, interaction/structural effects analysis was evaluated using the environmental scanning technique and the specialized futures studies software "Mik-Mik" was used. The present research process is such that first a group of 22 selected professors familiar with cultural diplomacy and sports diplomacy (who have written books, articles and research projects in the aforementioned fields), some selected sports managers of the country such as the Deputy of Cultural Affairs and Development of Public Sports of the Ministry of Sports and Youth, the heads and deputies of the Olympics, Paralympics and the Olympic Academy are included; these individuals were selected purposefully in a criterion-based manner for qualitative interviews on the research topic. In total, 4 main criteria: sports, scientific, cultural, media and management with 17 variables have been selected as elements creating the development of cultural diplomacy through Iranian championship sports (Figure 1). In the continuation of the work, 15 people from the statistical population of the previous section expressed their willingness to conduct cross-effects analysis. A combination of cross-effects analysis and Miqmac software was used to analyze the data.

Results

Among the initial 35 components, 17 were identified as key drivers of the development of cultural diplomacy through championship sports. The 17 key components of the panel's output were the subject of the first round of the Delphi survey and the development of a questionnaire to measure the degree of importance and the degree of uncertainty. In the next step, after identifying the key factors affecting the development of cultural diplomacy through championship sports, the components with the greatest impact and the greatest uncertainty were selected from among the 17 key components based on the opinions and opinions of experts, and the arithmetic sum of these two indicators was defined as the criterion for selecting the driver. Accordingly, by consensus of the Board of Experts, all components whose sum of the importance and uncertainty scores was more than 15 (out of a total of 20 points) were selected as drivers. The findings showed that the situation of the development of cultural diplomacy through championship sports is unstable. Also, 5 key drivers had the highest direct impact on the development of cultural diplomacy through championship sports. Therefore, the drivers of sports tourism development are: participating in international sports events of different countries with observance of etiquette, exchange of coaches and athletes, developing a comprehensive program for the development of cultural diplomacy in sports, investing in sports, and having a cultural attitude towards sports instead of a political attitude in managers. It is recommended that the country's sports managers use the key drivers of the development of cultural diplomacy through championship sports to develop cultural diplomacy in Iran.

Discussion

Since championship sports have attracted the attention of many countries around the world as one of the important mechanisms of cultural diplomacy, planning in championship sports can not only contribute to the issue of cultural diplomacy, but also bring extensive benefits to the country and the general public. One of the important issues raised in

planning cultural diplomacy in sports is planning for its future development. Different approaches have been proposed in planning future development, one of which, which has not been considered in research on sports diplomacy and cultural diplomacy in sports so far, is planning based on the futures study approach; therefore, in the present study, the key drivers of the development of cultural diplomacy through Iranian championship sports have been identified using futures study. The findings of the study showed that a total of 4 main criteria: sports, scientific, cultural, media, and management, with 17 variables, have been selected as elements that create the development of cultural diplomacy through Iranian championship sports. However, hard diplomacy in this regard is still a failed diplomacy and it seems that the use of cultural diplomacy and the use of championship sports can be a solution. It is suggested to the country's sports officials and managers in the Ministry of Sports and Youth, Olympic and Paralympic Committees and Sports Federation to pay special attention to the role of key drivers of the development of cultural diplomacy in sports, including participation in international sports events of different countries with due observance of etiquette, exchange of coaches and athletes, formulation of a comprehensive program for the development of cultural diplomacy in sports, investment in sports and having a cultural attitude towards sports instead of a political attitude among managers. Also, considering the rich Iranian-Islamic civilization of the country and the existence of numerous traditional sports disciplines in different regions of Iran, including wrestling and zurkhaneh, polo and local indigenous games, Iranian cultural institutions, including the Ministry of Culture and Guidance, can play an important role in introducing these sports disciplines. Of course, the role of mass media, especially international Iranian-language networks, in introducing and covering the competitions of these sports disciplines cannot be hidden. Finally, researchers are advised that this research can serve as the basis for much research in the field of cultural development in sports, and as was observed in the introduction of the drivers, developing a comprehensive program for the development of cultural diplomacy in sports can be a suitable subject for study and research.

Keywords: Championship sport, Athlete, Media, Public diplomacy, Cultural diplomacy.